

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

"ЗАТВЕРДЖУЮ"

Ректор НУБіП України
професор С. Ніколаєнко
" " " 2023 р.

ПРОГРАМА
ВСТУПНИХ ВИПРОБУВАНЬ

з комплексу фахових дисциплін для вступників на освітньо-наукову програму "Фінанси, банківська справа та страхування" підготовки фахівців PhD доктор філософії із спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа страхування та фондовий ринок»

Голова комісії

А. Діброва /Анатолій ДІБРОВА /

Гарант освітньої програми

Любов Худолій /Любов ХУДОЛІЙ/

Київ – 2023

Укладач: Худолій Любов Михайлівна, доктор економічних наук,
професор

Програма обговорена і схвалена на засіданні кафедри банківської справи та страхування 29 травня 2023 р., протокол №10

Рецензент: Лемішко О.О, доктор економічних наук, доцент

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

ПРОГРАМА ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

для здобуття освітньо-наукового рівня «доктор філософії»

зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та

фондовий ринок»

ЗМІСТ

	Стор.
ВСТУП	4
ПРОГРАМА	5
ФІНАНСИ	5
1.1. Фінанси, їх сутність та роль в ринковій економіці	5
1.2. Публічні фінанси	6
1.3. Бюджет, його доходи і видатки. Бюджетна система.....	11
1.4. Податки і податкова система	14
1.5. Фінансовий ринок	18
1.6. Корпоративні фінанси	20
1.7. Фінанси домогосподарств	23
1.8. Міжнародні фінанси	24
БАНКІВСЬКА СПРАВА	25
2.1. Гроші, їх сутність та роль в ринковій економіці	25
2.2. Кредит, його сутність та роль в економіці країни.....	27
2.3. Банки і банківська діяльність	28
СТРАХУВАННЯ	30
3.1. Страхування, його сутність та роль в ринковій економіці.....	30
3.2. Страховий ринок	31
3.3. Страхова діяльність	31
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ПИСЬМОВИХ ВІДПОВІДЕЙ НА ВСТУПНОМУ ВИПРОБУВАННІ	32
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	33

ВСТУП

Мета вступного фахового випробування зі спеціальності – відбір до навчання в аспірантурі осіб, які продемонстрували найвищий рівень засвоєння фундаментальних та прикладних знань та вмінь, отриманих в результаті вивчення циклу дисциплін, передбачених освітньо-кваліфікаційним рівнем «магістр» зі спеціальності 072 - «Фінанси, банківська справа страхування та фондовий ринок».

Вимоги до здібностей і підготовленості вступників. Для успішного засвоєння освітньо-наукової програми підготовки доктора філософії вступники до аспірантури повинні мати ступінь магістра (або освітньо-кваліфікаційний рівень спеціаліста) та здібності до оволодіння знаннями, уміннями і навичками в галузі загальних нормативних та спеціалізованих фахових дисциплін, які передбачені навчальними планами освітньо-кваліфікаційного рівня «Магістр» зі спеціальності 072 - «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок». Обов'язковою умовою є вільне володіння державною мовою.

Характеристика змісту програми. Програма вступного фахового випробування охоплює коло питань, які в сукупності характеризують вимоги до знань і вмінь особи, що бажає навчатись в аспірантурі Національного університету біоресурсів і природокористування України з метою здобуття освітньо-наукового рівня «доктор філософії» зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». Програма має міжпредметний характер, охоплюючи ключові аспекти таких нормативних дисциплін: «Фінанси», «Бюджетна система», «Фінансовий менеджмент», «Банківська справа». «Ринок фінансових послуг». Модулі програми відповідають компетенціям, для виконання яких має бути підготовлений магістр (спеціаліст).

ПРОГРАМА

1. ФІНАНСИ

1.1. Фінанси, їх сутність та роль в ринковій економіці

1. Теоретичні засади фінансової науки. Предмет науки про фінанси. Фінанси – специфічна сфера суспільних відносин. Об'єктивні передумови виникнення і розвитку фінансів. Генезис та еволюція фінансів. Історична, економічна, вартісна та розподільна сутність фінансів. Специфічні ознаки фінансів, їх суспільне призначення. Макро- і мікрорівень фінансів. Невизначеність і ризик у фінансах.

2. Внутрішня структура фінансів. Фінансові категорії як форма наукового пізнання сутності фінансів. Вихідні, первинні, прості та складні фінансові категорії. Поняття та терміни у фінансовій науці. Взаємозв'язок фінансів з іншими економічними категоріями. Питання співвідношення об'єктивного і суб'єктивного у фінансах.

3. Функції фінансів як виявлення сутнісних ознак, властивостей і суспільного призначення фінансів. Дискусійні питання щодо сутності та функцій фінансів. Розподільна функція, її зміст. Об'єкти і суб'єкти розподілу та перерозподілу вартості національного продукту. Роль фінансів у оптимальному розміщенні фінансових ресурсів. Контрольна функція фінансів, її взаємозв'язок з розподільною функцією.

4. Вплив фінансів на розвиток суспільного виробництва. Фінансове забезпечення відтворювального процесу. Форми фінансового забезпечення. Фінансове регулювання і фінансове стимулювання соціально-економічного розвитку. Роль фінансів у забезпеченні сталого економічного розвитку. Макрофінансова стабілізація та стимулювання економічного зростання.

5. Поняття фінансової системи і теоретичні основи її побудови. Сутність, призначення і роль фінансової інфраструктури. Складові фінансової інфраструктури. Особливості фінансових правовідносин. Верховенство права як об'єктивний чинник розвитку фінансів. Спільне і відмінне у предметах

фінансового і приватного права, їх взаємодія і взаємодоповнення. Сутність норм фінансової регламентації. Державне регулювання фінансових відносин. Ефективність фінансового законодавства, відповідність законів об'єктивній сутності фінансів.

6. Фінансова політика як складова частина економічної політики держави. Сутність, завдання і принципи фінансової політики. Фінансова стратегія і тактика. Взаємозв'язок і взаємообумовленість фінансової політики і фінансового права. Комплексний і системний підхід у фінансовій політиці. Пріоритети фінансової політики. Роль фінансової політики в координації процесів соціально-економічного розвитку. Ефективність податкової політики і бюджетної політики. Фіскальна і монетарна політика, взаємозв'язки і протиріччя. Необхідність економічного прогнозування і поточної корекції фінансової політики. Вплив фінансової політики держави на фінансову діяльність і фінансовий стан суб'єктів господарювання. Політика сталого розвитку: фіскальні обмеження та фінансові інструменти.

7. Фінансовий механізм та його роль у реалізації фінансової політики. Складові елементи фінансового механізму. Кількісні та якісні параметри фінансового впливу на соціально-економічний розвиток. Фінансове регулювання, його методи та інструменти. Фундаментальні засади теорії управління в багаторівневих системах. Правові та організаційні аспекти управління фінансами. Суб'єкти фінансового менеджменту. Стратегічне та оперативне управління фінансами.

1.2. Публічні фінанси

8. Вступ до публічного сектору економіки: теорія публічних та колективних потреб, збалансованість та ефективність. Політична економія публічного сектору: обсяг публічного сектору, відповідальність та повноваження суб'єктів, формування та розподіл фінансових ресурсів в публічному секторі економіки. Сектор державного управління та сектор державних підприємств.

9. Поняття публічних фінансів. Публічні фінанси як фінансова категорія. Склад і структура публічних фінансів. Система публічних фінансів за їх ієрархічним рівнем: загальнодержавні і місцеві фінанси. Фінансові ресурси та фінансова діяльність держави. Особливості формування централізованих та децентралізованих грошових фондів держави. Державні доходи і державні видатки – основоположні категорії публічних фінансів. Джерела формування та фактори зростання державних доходів. Податкові та неподаткові доходи держави. Сутність державного кредиту. Державні позики як перекладання податків в часі. Пріоритетні напрями використання фінансових ресурсів держави. Публічні фінанси як інструмент регулювання економіки.

10. Бюджет держави – головна ланка в системі публічних фінансів. Функції держави – визначальний чинник формування бюджету. Роль бюджету у забезпеченні виконання конституційних зобов'язань держави в умовах зростання потреби в суспільних благах. Багатогранність бюджету держави як суспільного явища, його економічний та матеріальний зміст і форми прояву. Значення бюджету в перерозподільних відносинах у суспільстві. Світові моделі фіскальної централізації та їх межі. Об'єктивна тенденція зростання бюджетної централізації ВВП, чинники, що їй протидіють. Бюджетні потоки та управління ними. Права і повноваження органів державної влади та органи місцевого самоврядування в управлінні бюджетом. Складові бюджетного менеджменту: управління доходами, видатками, дефіцитом та джерелами фінансування бюджету, управління ліквідністю бюджету. Принципи та функції бюджетного менеджменту. Правові підстави формування та використання коштів резервного фонду бюджету.

11. Необхідність створення і призначення державних цільових фондів, принципи їх організації та види. Джерела формування доходів і напрямки витрачання фінансових ресурсів державних цільових фондів, управління їх коштами. Сутність, призначення та управління ресурсами фондів державного соціального страхування.

12. Економічна суть державного кредиту, його роль у формуванні фінансових ресурсів держави та покритті бюджетного дефіциту. Відмінність державного кредиту від банківського. Види та форми державного кредиту. Внутрішні та зовнішні державні запозичення, їх класифікація. Особливості механізму надання державних гарантій. Кредитори держави на внутрішньому і зовнішньому фінансових ринках. Державні позики, їх види. Державні та місцеві позики. Держава як кредитор. Бюджетне кредитування за окремими державними програмами.

13. Особливості функціонування первинного та вторинного ринків внутрішніх державних та муніципальних запозичень. Роль НБУ в проведенні операцій з емісії та розміщення ОВДП. Спрямування частини вкладів населення у державні позики. Позики міжнародних фінансових організацій та інституцій. Міжурядові позики та комерційні запозичення на зовнішніх фінансових ринках. Напрями використання коштів, отриманих від державних запозичень: фінансування дефіциту бюджету, формування валютних резервів центрального банку, фінансування інвестиційних проектів. Ефективність державних запозичень.

14. Державний борг, причини його виникнення і зростання. Боргова безпека держави, її показники. Обмеження граничного рівня державного боргу. Боргова залежність держави, її критичний рівень. Дискусійні питання щодо рівня боргового навантаження на економіку. Вплив державного боргу на фінансовий стан держави в коротко- і довгостроковому періоді. Види державного боргу. Структура державного боргу, механізм його формування. Внутрішній державний борг та грошово-кредитна політика: особливості взаємозв'язку. Зовнішній державний борг і платіжний баланс. Взаємозв'язок зовнішнього боргу і валютно-курсової політики.

15. Управління державним боргом як складова системи макрофінансового управління. Борговий портфель держави як об'єкт управління, сутність та характеристики. Обслуговування та погашення державного боргу. Джерела погашення державного боргу. Рефінансування та реструктуризація боргу, їх

зміст і передумови використання. Методи управління внутрішнім боргом та їх використання у вітчизняній практиці. Напрями вдосконалення механізму управління внутрішнім державним боргом у контексті макрофінансової стабілізації. Сучасна стратегія управління державним боргом в Україні. Борговий ризик-менеджмент, завдання та складові. Операції з активного управління ризиками боргового портфелю держави, умови їх застосування.

16. Місцеві фінанси як складова публічних фінансів, їх особливості. Склад місцевих фінансових ресурсів та роль у здійсненні політики зміцнення економічної самостійності адміністративно-територіальних формувань. Правові засади організації місцевих фінансів. Особливості організації фінансів органів місцевого самоврядування в умовах проведення фіскальної децентралізації в Україні.

17. Фінансові ресурси місцевих органів влади та місцевого самоврядування. Місцеві бюджети як основа фінансової бази місцевих органів влади. Особливості формування доходів місцевих бюджетів. Роль місцевих податків і зборів у формуванні доходів місцевих бюджетів. Загальний і спеціальний фонди місцевих бюджетів. Фінансування власних та делегованих державою повноважень, порядок їх здійснення та законодавче закріплення. Порядок фінансування з поточного бюджету та бюджету розвитку. Соціальна направленість видаткової частини місцевих бюджетів. Специфіка планування і фінансування капітальних вкладень у сферу матеріального виробництва, житлового будівництва, будівництва об'єктів соціально-культурного призначення. Місцеві запозичення та їх роль у соціально-економічному розвитку територій.

18. Взаємовідносини в бюджетній сфері між різними рівнями місцевих бюджетів, їх особливості. Принцип субсидіарності і його реалізація при розмежуванні видатків між бюджетами різних рівнів. Порядок використання інструментів бюджетного регулювання між різними рівнями місцевих бюджетів. Фіскальні дисбаланси та їх вплив на фінансове забезпечення розвитку територій. Фіскальний федералізм як принцип побудови фінансів

місцевого самоврядування в розвинутих країнах. Теорія фіскального федералізму та теорія грантів. Інституційна конкуренція в фіскальному просторі, конкуренція між юрисдикціями. Система фінансового вирівнювання: її необхідність та об'єктивні критерії побудови. Порядок «вертикального» та «горизонтального» бюджетного вирівнювання. Світовий досвід надання бюджетних трансфертів місцевим органам влади.

19. Організація фінансової діяльності підприємств місцевого господарства. Фінанси підприємств комунального господарства. Поточне та оперативне фінансове планування на підприємствах комунального господарства. Сучасний стан і проблеми фінансового забезпечення комунальної інфраструктури. Сутність державної регіональної політики, її зв'язок з адміністративно-територіальною реформою в державі. Програма економічного і соціального розвитку в регіоні. Державне регулювання фінансової діяльності органів місцевої влади та управління. Внутрішній та зовнішній фінансовий контроль на місцевому рівні. Обслуговування боргу місцевих рад.

20. Фінансова автономія органів місцевого самоврядування в Україні та необхідні передумови її забезпечення. Проблеми зміцнення доходів місцевих бюджетів. Необхідність та наслідки подальшого реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні. Фінансова політика місцевого самоврядування: стан та напрями вдосконалення. Створення належних матеріальних, фінансових та організаційних умов для забезпечення органами місцевого самоврядування власних і делегованих повноважень. Сучасні проблеми реформування місцевого самоврядування в Україні. Принципи децентралізації у здійсненні державної влади для зміцнення місцевого самоврядування і подальшого розвитку адміністративно-територіальних одиниць. Залучення громад до бюджетного фінансування розвитку територій.

1.3. Бюджет, його доходи і видатки. Бюджетна система

21. Бюджет як фінансова категорія. Сутність, призначення та роль бюджету держави. Історико-економічний розвиток бюджету. Позитивний і нормативний метод дослідження бюджетно-фіскальних явищ. Пізнавальна роль фіскальної соціології у вченні про бюджет. Теорії суспільного вибору і граничної корисності та їх роль у теоретичному тлумаченні бюджету та бюджетного процесу. Вплив концепції суспільних благ на теорію бюджету. Роль бюджету у державі загального добробуту. Бюджет як основний фінансовий план держави: сутність та основні складові. Правовий характер бюджету як фінансового плану. Роль бюджету в регіональному, галузевому і соціальному перерозподілі. Структура бюджету держави та чинники, що її визначають. Доходи та надходження бюджету, видатки та витрати бюджету: взаємозв'язок та відмінність понять. Технології Open Budget та їх імплементація в Україні.

22. Організація системи доходів бюджету. Методи та способи формування доходів бюджету. Правове регулювання формування доходів. Склад і структура доходів Державного бюджету України, їх класифікація. Планування доходів бюджету: сутність, завдання та методи. Податки як основа формування доходів бюджету. Характеристика податкових доходів бюджету. Характер, призначення і бюджетна роль неподаткових доходів. Доходи бюджету від власності та підприємницької діяльності держави. Особливості формування доходів від операцій з капіталом. Доходи рентного характеру. Інші неподаткові доходи бюджету. Офіційні трансферти та їх роль у формуванні доходів окремих бюджетів.

23. Організація системи видатків та кредитування бюджету. Економічна сутність видатків бюджету та їх класифікації. Роль видатків бюджету у фінансовому забезпеченні потреб соціально-економічного розвитку. Бюджетна класифікація видатків та кредитування. Роль і місце видатків бюджету у фінансуванні потреб економічного розвитку, засади і напрями виділення коштів. Типи соціальної політики та їх вплив на обсяги бюджетного фінансування. Необхідність оптимального співвідношення між соціальними

видатками бюджету і видатками розвитку. Засади бюджетного забезпечення управлінської та оборонної функцій держави. Роль бюджету у фінансуванні природоохоронних заходів. Оптимізація структури видатків бюджету, її критерії. Планування видатків бюджету: сутність, етапи та методи. Системи фінансування видатків бюджету – відомча та програмно-цільова. Форми бюджетного фінансування: кошторисне фінансування; державні інвестиції, бюджетні кредити, державні трансферти. Засади і сфери використання кошторисного фінансування як основної форми здійснення видатків бюджету.

24. Структурна будова Державного бюджету України: загальний і спеціальний фонди. Склад та структура дохідної і видаткової частин Державного бюджету України, фактори, що впливають на них. Структурна будова місцевих бюджетів: загальний і спеціальний фонди; поточний бюджет і бюджет розвитку. Надходження і видатки бюджету розвитку. Особливості формування доходів та сфери видаткових повноважень місцевих бюджетів.

25. Стан бюджету, його відкрита та прихована дефіцитність. Концептуальні основи існування дефіциту бюджету. Причини виникнення бюджетного дефіциту. Види бюджетного дефіциту і методи його розрахунку. Джерела фінансування (покриття) дефіциту бюджету. Класифікація фінансування бюджету. Форми фінансування бюджету: боргове фінансування; емісійне фінансування; фінансування за рахунок продажу активів держави. Боргове фінансування за типом кредитора і за типом боргових зобов'язань. Вплив фінансування бюджету на національну економіку. Політика дефіцитного фінансування в Україні. Межі дефіцитного фінансування. Бюджетний дефіцит як об'єкт управління. Первинний бюджетний дефіцит. Джерела фінансування дефіциту Державного бюджету України, їх структура та динаміка розвитку. Здійснення та погашення місцевих запозичень.

26. Роль держави у забезпеченні макроекономічної стабілізації та економічного зростання. Форми державного впливу на розвиток економіки. Регуляторна політика і бюджетні інструменти фінансового регулювання економічного циклу. Завдання і методологічні основи прямого державного

фінансування економіки. Склад видатків бюджету на економічну діяльність, їх характеристика та роль у розвитку економіки країни. Напрями і форми бюджетного фінансування економіки. Державні трансферти та їх види. Державне субсидіювання національної економіки. Шляхи фінансового оздоровлення державного сектору і ліквідації збитковості.

27. Соціальні видатки бюджету в соціально-орієнтованій ринковій економіці. Соціальна політика держави та її вплив на обсяги бюджетного фінансування соціальних видатків. Склад соціальних видатків: видатки на соціальний захист, соціальне забезпечення і соціальну сферу. Соціальне страхування, його роль у реалізації соціальної політики та вплив на обсяги бюджетного фінансування. Вихідні основи планування і фінансування соціальних видатків. Форми і види соціального захисту населення, склад видатків бюджету на соціальний захист населення.

28. Бюджетна система України, склад та характеристика. Структурні пропорції побудови бюджетної системи України за доходами і видатками, завдання і напрями їх оптимізації. Склад і призначення зведених бюджетів, їхня характеристика.

29. Економічні основи бюджетного планування. Організація бюджетного планування. Методи, рівні та етапи бюджетного планування. Стратегічне планування в бюджетній сфері. Стратегічні плани головних розпорядників коштів: суть, призначення та структура. Середньострокове бюджетне прогнозування та його розвиток в Україні. Бюджетно-політичні цілі та пріоритети і можливості їх досягнення в процесі бюджетного планування. Гендерно-орієнтоване бюджетування. Державні цільові програми та бюджетні програми: діалектика взаємозв'язку. Практичні аспекти бюджетного планування. Чинники, від яких залежить рівень бюджетного планування. Порядок складання, розгляду та затвердження проекту Державного бюджету України та проектів місцевих бюджетів, їх взаємозв'язок. Організація роботи органів системи Міністерства фінансів України з розпорядниками і одержувачами бюджетних коштів, а також відповідними органами в процесі

бюджетного планування. Вимоги до інформації для прогнозних і планових розрахунків бюджетних показників. Інноваційні технології в державному фінансовому менеджменті в Україні (транспарентність державних витрат – ProZorro, E-Data, OpenData, Spending Review; якість бюджетного планування – Бюджетна декларація; якість державного фінансового управління – КРІ; реформа державних банків). Діджиталізація та захист інформації в бюджетному середовищі.

30. Сутність та особливості бюджетних ризиків на стадіях бюджетного процесу. Чинники та типологія бюджетних ризиків держави. Бюджетні ризики та бюджетна безпека держави. Об'єктивна необхідність управління бюджетними ризиками в системі макрофінансового ризик-менеджменту. Теоретичні, правові та організаційні основи бюджетного ризик-менеджменту. Функціональні обов'язки фінансових органів держави в управлінні бюджетними ризиками. Підходи до вимірювання ризиків бюджетної сфери та методи управління ними. Стратегічні напрямки розвитку бюджетного ризик-менеджменту в Україні.

1.4. Податки і податкова система

31. Податок як вихідна категорія державних фінансів. Сучасні уявлення про сутність податків, їх функції та роль. Історичний розвиток форм оподаткування. Еволюція наукових поглядів на податки. Специфічні ознаки податків. Податки та інші форми платежів до бюджету - плата, внески і відрахування, збори. Дискусійні питання функцій податків. Форми оподаткування, класифікації податків. Принципи оподаткування: їх трактування класичною і сучасною фінансовою наукою. Елементи механізму оподаткування, їх склад. Види податкових ставок та методи їх побудови. Соціально-економічна сутність преференційного оподаткування. Типологізація податкових преференцій та фіскальні наслідки їх застосування. Сутність та види податкових пільг, їх переваги та недоліки.

32. Податкова система як складне багатоаспектне поняття, її сутнісні характеристики. Формування податкової системи в історичному аспекті, об'єктивні та суб'єктивні чинники становлення податкової системи. Основні засади побудови податкової системи: вимога системності, визначальна база податкової системи, принципи її побудови, їх відмінність від принципів оподаткування. Етапи розвитку податкової системи України. Еволюція складу та структури податків і зборів. Основні бюджетоутворюючі податки та тенденції їх розвитку.

33. Загальна характеристика податків на споживання. Сутність податку на додану вартість (ПДВ), його зародження, розвиток і роль. Домінуюча роль ПДВ у податковій системі України. Чинники, що впливають на надходження ПДВ до Державного бюджету України. Передумови введення податку на додану вартість в Україні. Поняття доданої вартості, методи її обчислення. Акцизний податок як форма специфічних акцизів. Генезис специфічних акцизів в Україні, Фіскальна та економічна ефективність акцизного податку. Акцизний податок у системі податків на споживання, його переваги та недоліки. Спільні та відмінні риси акцизного податку та ПДВ. Мито в системі податків на споживання. Види мита: ввізне, вивізне, спеціальне, антидемпінгове, компенсаційне, сезонне. Митна політика та її цілі. Термінологія митної справи: митна територія, митний контроль, види переміщення через митний кордон, митна декларація та декларанти. Методи визначення митної вартості: за ціною угоди, за ціною угоди щодо ідентичних товарів, за ціною угоди щодо подібних товарів, за ціною угоди на основі додавання вартості, за ціною угоди на основі віднімання вартості, резервний.

34. Податок на прибуток підприємств як форма прибуткового оподаткування. Причини запровадження корпоративного оподаткування та його роль у формуванні доходів бюджету. Податок на прибуток як регулюючий інструмент держави. Переваги і недоліки податку на прибуток підприємств. Становлення податку на прибуток в Україні, новації в оподаткуванні на кожному з етапів розвитку. Характеристика основних елементів податку на

прибуток підприємств в Україні. Податок на доходи фізичних осіб як форма індивідуального прибуткового оподаткування. Бюджетне і соціальне значення податку на доходи фізичних осіб. Переваги і недоліки податку на доходи фізичних осіб. Становлення податку на доходи фізичних осіб в Україні, новації в оподаткуванні на кожному з етапів розвитку. Особливості оподаткування доходів фізичних осіб в Україні. Зміни у структурі прибуткового оподаткування в розвинених країнах. Оподаткування доходів громадян, що займаються підприємницькою діяльністю, його форми.

35. Система місцевого оподаткування. Характерні особливості справляння місцевих зборів в Україні. Повноваження місцевих органів влади щодо встановлення місцевих податків і зборів.

36. Державна власність на ресурси як основа отримання державою доходів за їх використання. Плата за ресурси як інструмент впливу на економне і раціональне використання ресурсів. Економічна природа та види платежів за використання природних ресурсів. Майнові податки в Україні, особливості оподаткування нерухомого майна.

37. Необхідність та сутність екологічного оподаткування. Складові екологічного оподаткування. Еволюція екологічного оподаткування в Україні. Відповідність податкової політики України у сфері екологічного оподаткування сучасним світовим ініціативам використання податків для охорони природного середовища. Світова практика використання податкових знижок та податкового кредиту для стимулювання впровадження природоохоронних технологій.

38. Організаційно-управлінський рівень податкової системи. Еволюція нормативно-правового забезпечення функціонування податкової системи в Україні. Податковий кодекс України. Обов'язкові елементи податкової системи, їх взаємозв'язок та взаємозалежність: податкове законодавство, сукупність податків і зборів, механізм податкового адміністрування, платники податків. Характеристика суб'єктів податкової системи. Платники податків, їх характеристика, правові засади взаємовідносин. Роль великих платників податків у податковій системі. Поняття великого платника податків. Критерії

визначення великих платників податків, кількість великих платників податків в Україні. Види податків, що сплачуються великими платниками, їх структура. Податкове супроводження великих платників податків. Зарубіжний досвід роботи з великими платниками податків.

39. Фіскальне призначення податкової системи. Структура податків і чинники, що її визначають. Поняття податкового навантаження. Напрями перенесення податкового навантаження. Фактори та масштаби ухилення та уникнення податків, відповідальність платників за порушення податкового законодавства. Регульовальна роль податкової системи як результат дії регулюючої функції податків. Завдання податкового регулювання на макрорівні. Інструменти податкового регулювання. Методи податкового регулювання: зниження податкових ставок, надання податкових пільг. Сутність податкової політики і її роль у державному регулюванні економіки. Податкова політика України в сучасних умовах. Макроекономічні детермінанти ефективності податкових реформ. Необхідність подальшого реформування податкової системи.

40. Теоретичні та організаційні основи управління податками. Сутність і складові податкового менеджменту. Податкове адміністрування: облік платників і надходжень податків, організація системи їх справляння. Електронний кабінет платника податків. Діджиталізація в податковому адмініструванні. Особовий рахунок платника податку. Податкове планування і прогнозування: завдання, функції, порядок здійснення. Податковий контроль та роль в управлінні державними фінансами. Методи та інструменти контролю у сфері оподаткування. Сутність та причини виникнення податкового боргу. Управління податковою заборгованістю. Оскарження дій податкових органів. Гармонізація відносин між платниками та фіскальними органами. Податковий компроміс. Система комплексної протидії тінізації економіки в Україні. Управління податковими ризиками, протидія розмивання податкової бази (BEPS, CbC reporting, SAF-T).

1.5. Фінансовий ринок

41. Фінансовий ринок, його функції і роль. Фінансовий ринок як сфера руху фінансових активів. Кругообіг позичкового капіталу на фінансовому ринку, акумуляція заощаджень, їх трансформація в інвестиції. Сегменти фінансового ринку. Ринок цінних паперів та ринок банківських позичок. Ринок грошей та ринок капіталів. Ринок похідних фінансових інструментів. Валютний ринок. Суб'єкти ринку цінних паперів: емітенти, інвестори, фінансові посередники. Місце і роль держави на фінансовому ринку.

42. Особливість ринку грошей як ринку короткострокових високоліквідних фінансових активів. Призначення та функції ринку грошей. Забезпечення руху короткострокових ліквідних фінансових потоків, купівлі-продажу грошей як засобів платежу. Ринок банківських позичок як ринок короткострокових та середньострокових позичок для фінансування оборотного капіталу. Інструменти ринку грошей. Вексель як дисконтний фінансовий інструмент. Казначейські векселі, їх особливості та значення для грошового ринку.

43. Місце і роль ринку цінних паперів у структурі фінансового ринку. Цінні папери як вид фінансових інструментів, їх економічна та правова природа. Інструменти ринку цінних паперів: пайові, боргові та похідні фінансові інструменти; стандартизовані та нестандартизовані фінансові інструменти. Цінний папір – фінансова вимога. Цінний папір – носій майнових та інших прав інвестора. Документарна та бездокументарна форма випуску фінансових інструментів. Фінансові інновації. Основні тенденції розвитку сучасних фінансових ринків. Інтернаціоналізація та глобалізація фінансових ринків. Процес сек'юритизації, його значення для фінансового ринку.

44. Ринок пайових цінних паперів. Акція як титул власності (частка в статутному фонді акціонерного товариства). Класифікація акцій. Емісія, реєстрація та розміщення акцій. Методи розміщення. Основні показники, що використовуються для характеристики акцій. Дохід (чистий прибуток) на акцію. Коефіцієнт сплати дивідендів. Курс (ціна) акції. Інвестиційні сертифікати як пайові інструменти ринку капіталів України. Визначення

вартості інвестиційних сертифікатів. Сертифікати фондів операцій з нерухомістю (ФОН). Іпотечні цінні папери: іпотечні сертифікати, іпотечні облігації.

45. Ринок боргових цінних паперів. Облігації та їх класифікація. Ринки державних і корпоративних облігацій. Казначейські ноти та бони. Муніципальні облігації та їх особливості. Основні показники, що використовуються для характеристики облігацій. Дохідність і рейтинг облігацій. Казначейські зобов'язання. Ощадні (депозитні) сертифікати як інструмент ринку цінних паперів України.

46. Ринок похідних фінансових інструментів. Учасники ринку та мотивація їхньої участі. Хеджування і спекуляція. Види похідних фінансових інструментів. Стандартизовані та нестандартизовані похідні фінансові інструменти. Форвардні контракти та їх особливості. Ф'ючерсні контракти, їх значення. Ф'ючерсні біржі. Роль розрахункової палати біржі. Фінансові ф'ючерсні контракти. Опціони та їх особливості. Американський та європейський опціони, опціон на купівлю і на продаж. Ціна опціону – премія. Опціони на акції, індекси, ф'ючерсні контракти, валюту. Контракти “своп”. Процентні ”свопи”. Валютні “свопи”. Особливості розвитку ринку похідних фінансових інструментів в Україні.

47. Ціноутворення на фінансовому ринку. Фундаментальний аналіз, його значення для вивчення ринку і прийняття стратегічних рішень. Методи фундаментального аналізу. Значення технічного аналізу для прийняття рішень на фінансовому ринку. Основні об'єкти та методи технічного аналізу. Поняття та основні види ризиків на фінансовому ринку. Оцінювання ризиків. Теорія ефективного фінансового ринку та її значення. Форми ефективності фінансового ринку. Теорія портфелю Г. Марковіца. Модель оцінки капітальних активів (МОКА) її фінансове значення. Можливості застосування МОКА в Україні. Графічний аналіз ризику та дохідності. Індекс Шарпа. Індекс Тренора. Модель арбітражного ціноутворення та її значення.

48. Види організаційно-оформлених фінансових ринків. Фондова біржа. Методи визначення біржових цін. Види біржових угод. Організація торгівлі цінними паперами. Поняття лістингу та делістингу. Біржові доручення (накази). Методи визначення біржових цін. Фіксингове котирування. Безперервне котирування (мультифіксинг). Біржовий бюлетень. Фондові індекси та їх значення.

49. Сутність, призначення і роль ринку фінансових послуг. Фінансове посередництво як основа ринку фінансових послуг. Види і роль фінансових посередників, їх класифікація. Інститути інфраструктури ринку цінних паперів. Учасники депозитарної системи України. Торгівці цінними паперами, види їх діяльності. Інститути спільного інвестування в Україні. Державне регулювання ринку фінансових послуг: види та форми. Основні завдання та органи державного регулювання ринку фінансових послуг: НБУ, НКЦПФР, Нацкомфінпослуг. Саморегульовані організації фінансових посередників. Поняття та завдання саморегульованої організації.

1.6. Корпоративні фінанси

50. Сутність, особливості та форми організації корпоративних фінансів. Капітал підприємства як ключова категорія корпоративних фінансів. Корпоративні фінанси і корпоративне управління. Корпоративні фінанси і фінансовий менеджмент. Поняття «фінансування», класифікація форм фінансування залежно від форми організації корпоративного підприємства. Моделі корпоративного фінансування. Критерії прийняття фінансових рішень у сфері бізнесу.

51. Теоретичні концепції оптимізації структури капіталу корпорацій. Капітал корпоративних підприємств та ціна його залучення. Структура капіталу корпоративного підприємства та теорема Міллера-Модільяні. Прийняття фінансових рішень в умовах інформаційної асиметрії. Теорія агентських відносин та її вплив на сучасні корпоративні фінанси. Конфлікти інтересів між учасниками фінансових відносин: причини та шляхи вирішення.

52. Чистий грошовий потік (Cash-Flow) як джерело фінансування підприємств. Чисті грошові потоки від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності. Вільний грошовий потік (Free Cash-Flow) та його значення у прийнятті фінансово-інвестиційних рішень. Методи розрахунку Cash-flow: прямий та непрямий. Показники, що розраховуються на базі Cash-flow. Значення чистих грошових потоків у забезпеченні ліквідності компанії. Звіт про рух грошових коштів (Cash-flow), мета та порядок складання. Прогнозування показників Cash-Flow.

53. Власний капітал корпорації, його функції та складові частини. Статутний капітал, його економічний зміст та порядок формування. Додатковий капітал та джерела його поповнення. Резервний капітал, його необхідність та джерела формування. Корпоративні права, номінальна та ринкова вартість корпоративних прав. Курс емісії акцій, порядок розрахунку емісійного доходу. Збільшення статутного капіталу підприємства: цілі та джерела, методи. Переважні права на придбання цінних паперів нової емісії як інструмент захисту інтересів інвесторів. Первинне та вторинне розміщення акцій (IPO) на ринках капіталів. Зменшення статутного капіталу підприємства: цілі, методи та порядок проведення. Звіт про власний капітал підприємства.

54. Запозичений капітал корпорації, його складові частини та порядок формування. Визначення потреби в запозичених коштах. Умови та порядок одержання суб'єктами господарювання банківських кредитів. Кількісні та якісні критерії кредитоспроможності підприємства. Рейтингування корпорацій в оцінці кредитоспроможності. Внутрішній та зовнішній кредитний рейтинг. Структура капіталу та ефект фінансового левериджу.

55. Умови та механізм випуску, розміщення та обслуговування корпоративних облігацій. Облігації з нульовим купоном. Ефективна ставка відсотка за облігаціями. Порівняльна характеристика залучення коштів підприємством за рахунок емісії облігацій та акцій. Гібридні форми фінансування компаній, мезонінний капітал. Конвертовані облігації та варанти. Комерційне кредитування підприємств. Ціна залучення комерційного кредиту.

Вексель як інструмент короткострокового кредитування, операції з векселями. Лізингове кредитування. Економічна характеристика методів розрахунку лізингових платежів. Порівняльна оцінка доцільності фінансування придбання основних засобів по лізингу та на основі використання кредитних ресурсів.

56. Склад та структура активів корпорації. Визначення потреби в капіталі для фінансування необоротних активів. Планування інвестицій у довгострокові активи. Довгострокові та поточні фінансові інвестиції. Оцінка доцільності вкладень у корпоративні права. Статичні та динамічні методи оцінки доцільності інвестицій. Метод дисконтування грошових потоків (DCF). Чиста приведена вартість (NPV). Метод внутрішньої ставки доходності (IRR). Розрахунок окупності інвестиційних вкладень та коефіцієнт прибутковості. Методи оцінки фінансових інвестицій для відображенні їх у фінансовій звітності. Справедлива вартість інвестицій. Застосування методу ефективної ставки відсотка при оцінці фінансових інвестицій. Оцінка фінансових інвестицій в асоційовані й дочірні підприємства за методом участі в капіталі.

57. Економічна сутність та дефініція працюючого капіталу (Working Capital). Чистий працюючий капітал (Net Working Capital). Склад робочого капіталу. Капітал та фінансові інвестиції у реальному секторі економіки. Раціоналізація оборотних активів. Управління дебіторською заборгованістю, інкасація та рефінансування дебіторської заборгованості. Формування запасів підприємства та шляхи їх мінімізації. Визначення потреби в капіталі для фінансування запасів та дебіторської заборгованості. Поточні зобов'язань та напрями їх раціоналізації. Управління кредиторською заборгованістю корпоративного підприємства. Золоте правило фінансування та золоте правило балансу.

58. Економічна сутність та необхідність оцінки вартості бізнесу. Фактори та драйвери вартості компанії. Методичні підходи до оцінки вартості бізнесу. Витратний (майновий) підхід. Дохідний підхід. Методи, засновані на оцінці потенційних грошових потоків (доходів) підприємства: метод дисконтування чистих грошових потоків (DCF); метод капіталізації доходів.

Ринковий (порівняльний) підхід в оцінці вартості бізнесу: зіставлення мультиплікаторів та порівняння трансакцій. Вартісно-орієнтоване управління (VBM). Економічна додана вартість (EVA) та додана вартість грошового потоку (CVA). Ринкова додана вартість (MVA).

59. Сутність, необхідність та завдання фінансового контролінгу на вітчизняних підприємствах. Цілі та інструменти оперативного фінансового контролінгу. Фінансове прогнозування та бюджетування. Бюджетування як інструмент фінансового контролінгу. Система бюджетів на підприємстві та майстер-бюджет. Система безбюджетного управління (Beyond Budgeting). Бюджетний контроль. Сутність та основні завдання стратегічного фінансового контролінгу. Інструменти стратегічного контролінгу. Збалансована система показників (BSC). Підсистеми фінансового контролінгу.

60. Зміст та завдання антикризового фінансового управління. Методи діагностики фінансової кризи на підприємстві. Система попереднього реагування на загрозу банкрутства і комплекс упереджувальних заходів. Фінансова санація підприємства в системі антикризового управління. Менеджмент санації, його функції та завдання. Методи фінансування санації підприємства. Банкрутство підприємства: причини і наслідки

1.7. Фінанси домогосподарств

61. Сутність та особливості фінансів домогосподарств, сфера їх функціонування. Внутрішні та зовнішні фінансові відносини домогосподарств. Джерела і форми доходів домогосподарств. Грошові та натуральні доходи. Характеристика сукупних доходів та доходів, що залишаються у розпорядженні домогосподарств. Номінальні і реальні доходи. Бюджет прожиткового мінімуму. Заробітна плата та її роль у формуванні доходів бюджету домогосподарств. Соціальні і страхові виплати. Доходи домогосподарств від підприємницької діяльності. Доходи від продажу цінних паперів, нерухомості, особистого та домашнього майна. Доходи від продажу продукції підсобного

господарства. Вплив держави на формування доходів бюджету домогосподарств.

62. Витрати бюджету домогосподарств, їх класифікація. Фінансові рішення домогосподарств щодо використання доходів. Обов'язкові платежі домогосподарств: податки і відрахування до державних соціальних фондів, комунальні та інші щомісячні платежі. Витрати на споживання та інвестиційні витрати. Грошові заощадження домогосподарств. Інвестиційна діяльність та формування інвестиційного портфеля домогосподарств. Інвестиції у нерухомість, основні фонди, нематеріальні активи. Фінансові інвестиції у цінні папери, вклади у статутні фонди ТОВ і вклади до фінансово-кредитних установ. Депозитні та кредитні операції домогосподарств з комерційними банками. Споживчі кредити та кредити під заставу, порядок їх надання та погашення. Фактори, що впливають на формування інвестиційного портфеля домогосподарств: дохідність, ризик вкладання капіталу, строки, мета інвестування, доступність об'єктів інвестицій, інфляційні процеси, наявність державних гарантій тощо.

1.8. Міжнародні фінанси

63. Міжнародні фінанси, їх сутність, значення і роль у сучасній світовій економіці. Вплив інтернаціоналізації, інтеграції та глобалізації на міжнародні фінанси. Внутрішня структура міжнародних фінансових відносин: світовий фінансовий ринок, міжнародна валютна система, міжнародні валютні операції, міжнародні розрахунки, міжнародні фінансові інституції. Регулювання міжнародних фінансових відносин. Міжнародне право як сукупність міжнародних правових норм регулювання відносин на приватноправовому і публічно-правовому рівнях. Сутність та чинники глобалізації світових фінансів. Глобалізація світового фінансового середовища. Глобальні виклики світової економіки. Глобалізація фінансового ринку і фінансова революція. Фінансова інновація: фінансові інструменти та технології. Світові фінансові кризи та їх особливості. Еволюція світової фінансової архітектури.

64. Світові фінансові ринки і міжнародні фінансові потоки. Фінансові ризики на міжнародних фінансових ринках. Роль ТНК у розвитку світових фінансових ринків та поглибленні глобалізації і всесвітньої фінансової інтеграції. Міжнародна валютна система, її зв'язки з національними валютними системами. Особливості сучасної міжнародної валютної системи. Валютний ринок, його регулювання. Валютний курс як вартісна категорія. Формування валютного курсу. Міжнародні розрахунки, їх балансування в національних платіжних балансах. Зміст і структура платіжного балансу. Особливості платіжного балансу і його регулювання в Україні. Міжнародні і регіональні фінансові інституції, їх значення для розвитку міжнародних і національних економік та фінансових систем.

65. Фінанси ЄС – сучасна форма наддержавних фінансових відносин. Бюджет ЄС, його призначення і особливості. Організація бюджетного процесу. Єдина аграрна політика. Регіональна політика ЄС. Фінансування програм подолання міжрегіональних диспропорцій розвитку. Соціальна політика ЄС.

66. Проблеми фінансової інтеграції України до Європейського фінансового простору. Співпраця України з Європейським Союзом та його фінансовими інституціями. Питання платоспроможності України. Проблеми ефективності та цільового використання фінансових ресурсів, залучених від міжнародних фінансових інституцій. Проблеми інтеграції України до світової фінансової системи.

2. БАНКІВСЬКА СПРАВА

2.1. Гроші, їх сутність та роль в ринковій економіці

1. Предмет науки про гроші і кредит. Гроші як загальний еквівалент і абсолютно ліквідний актив. Портфельний підхід до визначення сутності грошей. Гроші як форма вияву суспільних відносин. Гроші як гроші й гроші як капітал. Зв'язок категорії грошей з іншими економічними категоріями.

2. Форми грошей, причини та механізм їх еволюції від звичайних товарів першої необхідності до благородних металів. Причини й механізм демонетизації золота. Еволюція грошей: від урядових (казначейських) зобов'язань до зобов'язань центрального банку. Різновиди сучасних кредитних грошей. Електронні гроші. Криптовалюти. Роль держави в утвердженні кредитних зобов'язань як грошей.

3. Специфічний характер вартості грошей. Купівельна спроможність як вираження вартості грошей за різних їх форм. Вартість грошей і час. Вплив зміни вартості грошей на економічні процеси. Ціна грошей як капіталу: альтернативна вартість зберігання грошей та процент. Функції грошей та їх еволюція. Дискусії щодо функцій сучасних грошей.

4. Якісний і кількісний аспекти впливу грошей на економічні і соціальні процеси. Грошове середовище як фактор впливу на матеріальні інтереси та виробничу активність економічних суб'єктів. Вплив зміни кількості грошей на основні макро- та мікроекономічні процеси. Гроші як інструмент регулювання економіки. Зміна впливу кількісних параметрів грошей на економіку в коротко- та довгострокових інтервалах.

5. Теорії грошей. Класична кількісна теорія грошей, її основні постулати. Економічні причини появи кількісного підходу до вивчення ролі грошей. Еволюція постулатів кількісної теорії. Неокласичний варіант розвитку кількісної теорії грошей. "Транзакційний варіант" І. Фішера. "Кембриджська версія" кількісної теорії. "Кон'юнктурна теорія грошей" М.І. Туган-Барановського.

6. Поняття грошового обороту як процесу руху грошей. Грошові платежі як елементарні складові грошового обороту. Основні суб'єкти грошового обороту. Прямі і опосередковані методи державного регулювання грошового обороту. Основні ринки, що взаємопов'язуються грошовим оборотом. Національний дохід і національний продукт як визначальні параметри грошового обороту. Економічна основа та загальна схема грошового обороту. Структурні складові грошового обороту за їх економічним змістом.

7. Маса грошей, що обслуговує грошовий оборот, її склад та фактори зміни. Базові гроші. Грошові агрегати. Швидкість обігу грошей: поняття, фактори, що визначають швидкість обігу; вплив її на масу та сталість грошей. Порядок розрахунку швидкості обігу грошей. Проблема монетизації економіки України

8. Сутність та особливості функціонування грошового ринку. Попит на гроші, його сутність та чинники зміни. Сутність та особливості функціонування грошового ринку. Вплив попиту на сталість грошей.

9. Сутність та механізм формування пропозиції грошей. Формування Центральним банком грошової бази. Грошово-кредитний мультиплікатор та вплив Центрального банку, комерційних банків, небанківських інституцій на його рівень. Вплив Уряду та державного бюджету на пропозицію грошей.

10. Суть та структура грошової системи, її призначення та місце в економічній системі країни. Елементи грошової системи. Основні типи грошових систем, їх еволюція. Системи металевого й кредитного обігу. Створення і розвиток грошової системи України. Дискусії щодо місця фіскальної та грошово-кредитної політики в регулятивному механізмі. Сутність та закономірності розвитку інфляції. Особливості інфляції в Україні. Дискусійні проблеми розвитку інфляції в Україні.

2.2. Кредит, його сутність та роль в ринковій економіці

11. Необхідність, сутність і роль кредиту. Об'єкти, суб'єкти та типи кредитних відносин. Позичковий капітал і кредит. Стадії та закономірності руху кредиту. Характеристика форм, видів та функцій кредиту. Позичковий процент: сутність, види, економічні межі та фактори зміни ставки процента. Теорія вибору портфеля активів. Ризикова та строкова структура процентних ставок. Функції та роль процента. Роль кредиту у ринковій економіці. Теорії кредиту.

12. Класифікація банківських кредитів. Умови кредитної угоди, кредитний договір. Оцінка кредитоспроможності позичальника. Форми позичкових

рахунків. Форми забезпечення повернення банківських позичок. Порядок надання і способи погашення позичок. Етапи процесу банківського кредитування. Кредитний ризик і методи управління ним. Засоби захисту від кредитного ризику.

13. Особливості механізму надання та погашення окремих видів кредитів. Консорціальні та паралельні кредити. Споживчий кредит. Кредити під цінні папери. Контокорентний кредит. Поточний рахунок з овердрафтом. Іпотечні кредити. Факторингові та форфейтингові операції. Лізингові операції. Кредитний менеджмент: сутність та інструменти. Методи управління проблемними кредитами. Контроль за використанням і погашенням кредиту. Кредитні санкції.

14. Кредитний портфель банку: поняття, зміст та структура, етапи процесу управління, моніторинг та контроль.

15. Інвестиційне кредитування: сутність, мета та економічна природа. Методи зниження ризиків при інвестиційному кредитуванні.

16. Іпотечне кредитування: зміст, структура та основні компоненти механізму. Іпотечні інструменти. Особливості кредитування сільськогосподарських виробників. Проблеми розвитку кредитних відносин в Україні.

2.3. Банки і банківська діяльність

17. Банківська система: сутність, принципи побудови та функції. Комерційні банки: сутність, порядок створення, організаційна структура, функції. Призначення, статус та основи організації Центрального банку. Функції Центрального банку. Основні напрями діяльності Центрального банку. Центральний банк – емісійний центр готівкового обігу, банк банків, орган банківського регулювання та нагляду, банкір і фінансовий агент Уряду, провідник грошово-кредитної і валютної політики, аналітичний та інформаційно-статистичний центр банківської системи. Принципи організації

та функціонування Національного банку України (НБУ). Органи управління та структура НБУ

18. Інструменти грошово-кредитної політики. Активні операції банків. Пасивні операції банків. Касові операції банків. Розрахункові операції банків. Міжбанківські розрахунки. Банківські послуги. Інвестиційні проекти: сутність, джерела фінансування. Участь банків у проектному фінансуванні. Методи оцінки інвестиційних проектів. Залучення капіталу в інноваційну сферу. Стан інвестиційного ринку в Україні. Ціноутворення в інвестиційній сфері. Банківські портфельні інвестиції.

19. Валютні системи. Конвертованість валюти. Валютна біржа, валютні операції. Торговельні операції банків в іноземній валюті. Неторговельні операції банків в іноземній валюті. Операції банків із торгівлі іноземною валютою на міжбанківському ринку. Платіжний та розрахунковий баланси. Форми міжнародних розрахунків. Міжнародні кореспондентські відносини між банками. Форми міжнародного кредиту.

20. Банківський маркетинг, його суть та особливості. Планування комплексу банківського маркетингу. Банківський менеджмент: сутність та інструменти. Менеджмент банківських пасивів. Менеджмент банківських активів. Управління активами і пасивами банку. Менеджмент зобов'язань банку. Менеджмент капіталу банку. Менеджмент портфеля цінних паперів банку. Менеджмент ліквідності комерційного банку.

21. Сутність фінансової стійкості банку та способи її забезпечення. Економічні нормативи регулювання діяльності банків. Ліквідність та платоспроможність банку. Управління банківськими ризиками. Формування резервів для покриття можливих втрат банку від активних операцій. В чому полягає сутність ліквідності банку, характеристика основних показників, які використовуються для її оцінки.

22. Охарактеризувати фактори впливу на вибір цінних паперів для окремих видів портфелів банку. Сучасний стан банківської системи України: виклики, загрози, перспективи.

3. СТРАХУВАННЯ

3.1. Страхування, його сутність та роль в ринковій економіці

1. Економічна необхідність страхування. Ризик як передумова організації страхового захисту в суспільстві. Форми організації страхового захисту: державне резервування; самострахування; страхування. Роль страхування у розвитку соціально-економічних відносин.

2. Виникнення та розвиток страхування. Страхування як інститут ринкової економіки. Соціальне і приватне страхування: спільні риси та розбіжності. Сутність і функції страхування. Принципи страхування. Роль страхування в забезпеченні макроекономічної фінансової стабільності суспільства.

3. Поняття та ознаки класифікації страхування. Класифікація за об'єктами страхування: майнове страхування, страхування відповідальності, особисте страхування. Класифікація за родом небезпек: класи страхування. Класифікація за формами проведення: обов'язкове і добровільне страхування. Класифікація за спеціалізацією страховика: страхування життя, ризикове (загальне) страхування.

4. Страхування як метод управління ризиком. Особливості управління ризиком у страхуванні: виявлення, ідентифікація та оцінка ризику. Критерії поділу ризиків на страхові та не страхові (суб'єктивні і об'єктивні ризики; матеріальні і нематеріальні ризики; чисті і спекулятивні ризики; фундаментальні і локальні ризики). Методи управління ризиком: скасування ризику; запобігання ризику; власне утримання ризику; страхування. Рівень ризику. Частота ризику та розмір шкоди. Специфіка ризиків у страхуванні майна, відповідальності, в особистому страхуванні. Критерії визначення ціни страхування. Структура страхового тарифу та основи його розрахунку.

5. Поняття договору страхування. Предмет договору страхування. Зв'язок договору з правилами страхування. Істотні умови договору страхування, їх особливості в особистому страхуванні, страхуванні майна та відповідальності. Страхова сума. Страхова премія. Строк страхування. Строк дії договору страхування. Страховий вік. Обсяг відповідальності. Страхове забезпечення.

Страховий ризик і страховий випадок. Страховий збиток. Страхове відшкодування. Страхова франшиза. Права й обов'язки сторін договору страхування

3.2. Страховий ринок

6. Поняття страхового ринку. Класифікація страхових ринків. Інституційна структура страхового ринку. Суб'єкти страхового ринку.

7. Страхова послуга як фінансове зобов'язання. Класифікація страхових послуг відповідно до ГАТС. Вартість страхової послуги. Попит, пропозиція, ціна, конкуренція та особливості їх прояву на страховому ринку. Маркетинг у страхуванні та його завдання. Канали продажу страхових послуг та їх характеристика.

8. Сучасний стан страхового ринку України. Характеристика страхового ринку України за галузевою та інституційною ознаками. Світовий страховий ринок. Перспективи розвитку страхового ринку України в контексті посилення процесів глобалізації економіки.

9. Суб'єкти страхового ринку. Страхова організація. Перестраховик. Страхова група. Страховий пул. Громадські об'єднання страховиків. Страховий посередник (страховий брокер, страховий агент). Страхувальник. Застрахована особа. Інфраструктура страхового ринку. Права та обов'язки посередників. Роль та місце держави на страховому ринку. Необхідність державного регуляторного впливу на страховий ринок, його зміст. Державне регулювання, державний нагляд. Орган державного нагляду за страховою діяльністю в Україні (Уповноважений орган), його функції та завдання.

3.3. Страхова діяльність

10. Нормативно-правова база забезпечення страхової діяльності в Україні. Шляхи наближення законодавчої та нормативної бази страхування в Україні до міжнародних стандартів.

11. Страхова діяльність в галузі особистого страхування. Страхування життя та його основні види. Страхування пенсій в контексті здійснюваної в країні пенсійної реформи. Страхування від нещасних випадків та його основні види. Медичне страхування: форми й основні види.

12. Страхова діяльність в галузі майнового страхування. Основні види майнового страхування. Автотранспортне страхування. Страхування майна від вогню та стихійних явищ. Агрострахування та його основні види. Страхова діяльність в галузі страхування відповідальності. Основні види страхування відповідальності. Страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів та його законодавче забезпечення. Міжнародна система страхування «Зелена картка» та її значення. Моторне транспортне страхове бюро України та його функції.

13. Необхідність та сутність перестраховування. Форми та методи проведення перестраховувальних операцій.

14. Доходи і витрати страховика. Зароблені страхові премії, порядок їх визначення. Доходи страховика від інвестиційної діяльності. Витрати страховика, їх склад. Формування прибутку страховика. Оподаткування страховиків податком на прибуток.

15. Платоспроможність страховика, умови її забезпечення. Вимоги до платоспроможності страховиків відповідно до Директив Європейського Союзу та законодавства України. Власний капітал страховика. Технічні резерви, їх значення та склад. Законодавчі вимоги до складу і структури активів страховиків. Фактичний і нормативний запас платоспроможності страховика, порядок обчислення цих показників.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ПИСЬМОВИХ ВІДПОВІДЕЙ НА ВСТУПНОМУ ВИПРОБУВАННІ

Приймальна комісія оцінює письмові відповіді вступника (на кожне питання - окремо) за такими критеріями:

10 балів – вступник дав правильну й вичерпну відповідь на поставлене запитання, продемонстрував глибоке знання понятійного апарату і літературних джерел, уміння аргументувати своє ставлення до відповідних категорій, залежностей та явищ, навів приклади.

5 балів – вступник, в цілому, відповів на поставлене запитання, але не зміг переконливо аргументувати свою відповідь, помилився у використанні понятійного апарату, показав поверхневе знання літературних джерел.

0 балів – вступник дав неправильну або неповну відповідь на запитання, ухилився від аргументації, показав незадовільні знання понятійного апарату і спеціальної літератури чи взагалі нічого не відповів.

УВАГА! У разі використання заборонених джерел вступник на вимогу викладача залишає аудиторію та одержує загальну нульову оцінку.

За підсумками вступного фахового випробування вступник може набрати від 0 до 100 балів включно. Набрана сума балів зі 100-бальної шкали оцінки переводиться в 4-бальну та в шкалу за системою ECTS.

Вступний іспит до аспірантури перескладанню не підлягає.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Алексеєнко М.Д. Капітал банку: питання теорії і практики: Монографія.- К.: КНЕУ, 2002.- 276 с.

2. Алескерова Ю.В Розвиток сільськогосподарського страхування: теорія, методологія, практика: монографія / Ю.В. Алескерова.- Вінниця:ТОВ «Видавництво-друкарня Діло», 2015. – 368 с.

3. Аналіз банківської діяльності: підручник / [А.М. Герасимович, І.М.Парасій-Вергуненко, В.М. Кочетков та ін.]; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф.А.М. Герасимовича. – К.: КНЕУ, 2010. – 599 с.

4. Андрущенко В.Л. Фінансова думка Заходу в ХХ столітті: (Теоретична концептуалізація і наукова проблематика державних фінансів) – Львів: Каменяр, 2000.

5. Банківські операції: підручник. 3-тє видання, перероб. і доп. / А. М. Мороз, М. І. Савлук, М. Ф. Пуховкіна та ін.; за заг. ред. А. М. Мороза. – К.: КНЕУ, 2008. – 608 с.
6. Банківські ризики: теорія та практика управління. Монографія /Л.О. Примостка, О.В. Лисенок, О.О. Чуб, А.В. Нікітін та ін. – К. – КНЕУ, 2008. – 456с.
7. Бланкарт Ш. Державні фінанси в умовах демократії. За наук. ред. В.М.Федосова. – К.: Либідь, 2000.
8. Бунге М.Х. Теорія кредиту / Фінансова думка України. Хрестоматія /автори- упорядники С.І. Юрій, С.В. Львовчкін, В.М. Федосов, П.І. Юхименко; авт.передмова П.М. Леоненко; за наук. ред. д-ра екон. наук, проф. В.М. Федосова. –Київ: Кондор; Тернопіль: Економічна думка, 2010. – У 3 т.
9. Бюджетна система: підручник / за наук. ред. В.М. Федосова, С.І.Юрія. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 871 с.
10. Бюджетний менеджмент: підруч. / [В. М. Федосов, В. М. Опарін, Л.Д. Сафонова та ін.]; за заг. ред. В. М. Федосова. – К. : КНЕУ, 2004. – 864 с.
11. Бюджетний менеджмент: тренінг-курс: навч. посіб./ Л.Д. Сафонова, А.Є. Буряченко, Є.О. Малік та ін.; за заг.ред. Є.О. Малік; передм. Т.І. Єфименко. – К.: ДННУ «Академія фінансового управління», 2012. – 400 с.
12. Гаманкова О.О. Ринок страхових послуг: теорія, методологія, практика. Монографія. – К.:КНЕУ, 2009.
13. Гроші та кредит: підручник. 6-те вид., перероб., і доп. / М. І. Савлук, А. М. Мороз, І. М. Лазепко та ін.; за заг. ред. проф. М.І. Савлука. К.:КНЕУ, 2011. – 589 с.
14. Давиденко Н.М. Фінансовий менеджмент: навч. підручник. – К.: ТОВ «Задруга». – 2012. – 516с.
15. Давиденко Н.М. Корпоративне управління в акціонерних товариствах: монографія. – К. 2011. – 356с.

16. Давиденко Н.М., Буряк А.И., Скрипник Г.О. Інвестиційне забезпечення розвитку аграрного сектору економіки України: монографія. – К. ЦП «Компрінт», 2017. – 388с.
17. Давиденко Н.М., Скрипник Г.О. Проектне фінансування: навч.посібник. – К.: 2018. – 397с.
18. Державне фінансове регулювання економічних перетворень: монографія / І.Я. Чугунов, А.В. Павелко, Т.В. Канєва, та ін. ; за заг. ред. А.А.Мазаракі. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2015. – 376 с.
19. Інвестиційний аналіз: Підручник. – 2-ге вид., перероб. та доп. /А.А. Пересада, Т.В. Майорова, С.В. Онікієнко та ін.; кер. авт. кол. в наук. ред.А.А. Пересада – К.: КНЕУ, 2008. – 544 с.
20. Інновації у фінансовій сфері: монографія [В.М. Опарін, Т.В. Паєнтко, В.М. Федосов та ін.]; за заг. ред. В.М. Опаріна. – К.: КНЕУ, 2013. –444 с.
21. Інституційні трансформації соціально-економічної системи України: монографія / за ред. чл.-кор. НАН України Гриценка А.А.; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозування НАН України». –К., 2015. – 274 с.
22. Карлін М.І. Фінанси країн Європейського Союзу: Навч. посіб. – К.: «Знання», 2011. – 639 с.
23. Кізіма Т.О. Фінанси домогосподарств / Т.О. Кізіма. — К : Знання, 2010. – 63 с.
24. Крисоватий А.І. Нвітня парадигма преференційного оподаткування [Текст]: моногафія/ А.І. Крисоватий, Г.В. Василевська. – К.: Центр учбової літератури, 2013. – 260 с.
25. Леонов Д.А., Львовчкін С.В., Хоружий С.Г. Ринок фінансових послуг: парадигма євроінтеграції: Монографія / За наук.ред.В.М.Федосова – К.:УІРФР, 2008.
26. Лютий І.О., Зражевська Н.В., Рожко О.Д. Державний кредит та боргова політика України: Монографія. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 352 с.
27. Майорова Т. В. Інвестиційна діяльність: Підручник. – К.: ЦУЛ, 2009.

28. Мальований М.І. Фінансові аспекти функціонування системи соціального захисту населення в Україні: монографія / М.І.Мальований - Умань: Видавець «Сочінський М.М.», 2016. – 496 с.
29. Міжнародні фінанси: Підручник/ Ред. О.І.Рогач. – К.: Либідь, 2003.
30. Міжнародні розрахунки та валютні операції: Навчальний посібник /Т.С. Шемет, А.М.Коряк, В.М. Диба – К.: КНЕУ, 2009. – 360 с.
31. Місцеві фінанси: Підручник / За ред.. О.П.Кириленко. – К.:Знання, 2006.
32. Місцеві фінанси у схемах і таблицях: навч.посіб. / [М.А.Гапонюк, А.Є.Буряченко, В.П.Яцюта та ін.]; за заг.ред. В.М.Федосова. – К.: КНЕУ, 2010. – 600 с.
33. Мишкін Фредерік С. Економіка грошей, банківської справи і фінансових ринків. – К., 1998.
34. Міщенко В.І., Науменкова С.В. Банківський нагляд: підручник. – К.: ЦНД НБУ, 2011
35. Моделі ідентифікації макроекономічних дисбалансів в Україні: кол.моногр. / за ред. д-ра екон. наук Скрипниченко М.І. ; НАН України, ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України». – К., 2015. – 544 с.
36. Молдован О.О. Державні фінанси України: досвід та перспективи реформ. Монографія. – К.: НІСД, 2011.
37. Небрат В.В. Еволюція теорії державних фінансів в Україні: монографія. – НАН України, Ін-т екон. і прогнозув. – К., 2013. – 584с.
38. Недержавні пенсійні фонди у структурі сучасних пенсійних систем: монографія / Т.С. Смовженко, Н.В.Ткаченко, Н.А.Цікановська; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф.. Т.С.Смовженко.- К.: УБС НБУ, 2012. – 310 с.
39. Нечипорук Л.В. Страховий ринок: закономірності становлення та розвитку в умовах глобалізації: монографія / Л.В.Нечипорук.- Х.: Право, 2010. – 280 с.

40. Операції банків і небанківських кредитних установ [Електронний ресурс]: підручник [А.М.Мороз, М.І.Савлук, Т.П.Остапишин та ін.] ; за наук. ред.. А.М.Морова. – К.: КНЕУ, 2013. – 543 с.
41. Пайк Р., Нил Б. Корпоративные финансы и инвестирование. Пер. с англ. – Санкт-Петербург: Питер, 2006.
42. Пересада А. А., Майорова Т.В., Онікієнко С. В. «Інвестиційний аналіз»: Підручник – 2-ге вид., перероб. та доп.– К.: КНЕУ, 2008.
43. Пересада А. А., Майорова Т. В. та ін. Проектне фінансування: Підручник. — К.: КНЕУ, 2005 рік.
44. Пікус Р.В., Олійник Г.І. Взаємодія страхових компаній і банків на ринку фінансових послуг України: монографія / Р.В.Пікус, Г.І.Олійник.- К.: ЦП «Компринт», 2015. – 186 с.
45. Податкові надходження: методологія прогнозування : монографія / О. В. Зварич ; М-во освіти і науки України. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2013. – 444 с.
46. Покращення виконання податкових вимог великими платниками податків. Огляд досвіду країн світу / Група співробітників під керівництвом Кетерін Беар. – Міжнародний Валютний Фонд. – Округ Вашингтон, 2003.
47. Портфельне інвестування: Підручник / за ред. О.Г. Шевченко та Т.В. Майорової. – К.: КНЕУ, 2010.
48. Пушкарева В. М. История мировой и русской финансовой науки и политики / Пушкарева В. М. – М. : Финансы и статистика, 2003. – 272 с.
49. Регулювання діяльності банків в умовах глобальних викликів. – Монографія / за ред. Л.О. Примостки. К.: КНЕУ, 2012. – 459с.
50. Розвиток державних фінансів в умовах глобалізації в Україні: кол. моногр. / за ред. д-ра екон. наук Луніної І.О. ; НАН України, ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України». – К., 2014. – 296 с.
51. Рязанова Н.С. Міжнародні фінансові організації: / Н.С.Рязанова, М.А.Гапонюк, А.А.Максименко. – К.:КНЕУ, 2010. – 230 с.

52. Савлук С.М. Монографія «Власний капітал комерційного банку», К.: КНЕУ, 2012 – 459с.
53. Скрипник Г.О. Інвестування: навч. посібник. – К. ЦП «Компрінт», 2018. – 350 с.
54. Соколовская А. М. Теория налогообложения. Продвинутый курс. / А. М. Соколовская, И. А. Майбуров. - М. Юнити-Дана. 2011.
55. Соколовська А. М. Удосконалення управління державними фінансами та реформування податкової системи України : [монографія] / А. М. Соколовська, Р. Л. Балакін, В. Й. Башко, С. С. Гасанов, Т. Г. Затонацька; ред.: Т. І. Єфименко; Держ. навч.-наук. установа Акад. фінанс. упр. - Київ : 2015. - 444 с.
56. Соколовська А.М. Основи теорії податків: Навчальний посібник. – К.: 2010. – 326 с.
57. Стігліц Джозеф Е. Економіка державного сектора / Стігліц Джозеф Е.; [пер. з англ. А. Олійник, Р. Сільський]. – К.: Основи, 1998. – 854 с.
58. Страхование: учебник под ред.. Л.А. Орланюк- Малицкой, С.Ю. Яновой - М.:Юрайт, 2011 – 828 с.
59. Страхові послуги: [Підручник] / С.С.Осадець, Т.М.Артюх, О.О.Гаманкова та ін.; Кер.авт.кол. й наук. ред.проф. С.С.Осадець і доц. Т.М.Артюх. - К.:КНЕУ, 2007. - 464 с.
60. Страхування: [Підручник] / Керівник авт. кол. і наук. ред. С.С. Осадець.- Вид.3-тє, без змін.- К.: КНЕУ, 2006.
61. Страхування. Підручник/ За ред. В.Д.Базилевича. — К.:Знання, 2008.
62. Сунцова О.О. Місцеві фінанси. Навчальний посібник. – К.: ЦУЛ, 2010. – 436 с.
63. Суторміна В.М., Дегтярьова Н.В. Фінансовий ринок: Навч.-методичний посібник для самоств.вивчення дисципліни: М-во освіти і науки України, ДВНЗ «КНЕУ ім.В.Гетьмана» - Вид. 2-ге. – К:КНЕУ, 2008. – 172 с.
64. Теорія фінансів: підручник/ за ред. В.М..Федосова, С.І.Юрія. – К.: ЦУЛ, 2010. – 576 с.

65. Терещенко О.О. Фінансовий контролінг / О.О. Терещенко, Н.Д. Бабяк. – К.: КНЕУ, 2013. – 407с.
66. Терещенко О.О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання / О. О. Терещенко. - К.: КНЕУ, 2003. - 554с.
67. Тимченко О.М. Податковий борг в Україні: причини, наслідки, менеджмент: монографія / Тимченко О.М. – К.: КНЕУ, 2009. – 171 с.
68. Трусова Н.В., Терновський В.О., Терещенко М.А. Фінансова санація та банкрутство підприємств: навч.посібник. – Мелітополь: Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні, 2018. – 482с.
69. Управління банківськими ризиками. Навчальний посібник - за ред. проф. Примостки Л.О. – К.:КНЕУ, 2007. – 616 с.
70. Управління держаним боргом: Підручник / Г.В.Кучер. – К.: КНТЕУ, 2002.
71. Управление финансами: бизнес – курс МВА: учебник/ под ред. Джона Лесли Ливингстона и Теодора Гроссмана; [пер. с англ..Н.Е. Русановой].– 3-е изд., стер. – Москва: Издательство «Омега-Л», 2008. – 837 с.
72. Управління державним боргом: навч. посібник / О.О. Прутська, Ж.В. Гарбар, О.А. Сьомченков, Л.І. Губанова, В.В. Руденко; за заг. ред. О.О. Прутської. - Вінниця: ВТЕІ КНТЕУ, 2009. - 217с.
73. Федосов В.М., Опарін В.М., Львовчкін С.В. Фінансова реструктуризація в Україні: проблеми і напрями / За наук. ред. В.Федосова. – К.: КНЕУ, 2002.
74. Фінансова інфраструктура України: стан, проблеми та перспективи розвитку: монографія / За заг. ред. В.Опаріна, В.Федосова. – К.: КНЕУ, 2016. 695 с.
75. Фінансово-монетарні важелі економічного розвитку: в 3-х т. /За ред. А.І.Даниленка. – К.:Фенікс, 2008.
76. Фінанси підприємств: підручник / [А. М. Поддєрьогін, М. Д. Білик, Л. Д. Буряк, С. О. Булгакова та ін.] ; кер. кол. авт. і наук. ред. А. М. Поддєрьогін. - 7-ме вид., без змін. - К. : КНЕУ, 2008. - 552 с.

77. Фінанси: Підручник. – 2-ге вид., перероб. і доп. / За ред. С.І. Юрія, В.М. Федосова. – К.: «Знання», 2012. – 687 с.
78. Фінансовий менеджмент у банку: Підручник/Л.О. Примостка. – 3-тє вид., доп. і перероб.-К.: КНЕУ, 2012. – 338 с.
79. Фінансовий менеджмент: Підручник / Кер. кол. авт. і наук.ред. проф. А. М. Поддєрьогін. – К.: КНЕУ, 2005. — 535 с.
80. Фінансовий облік у банку. Навчальний посібник – за ред. доц. Герасимовича А.М.К.: КНЕУ, 2010.
81. Фінансовий потенціал регіонального розвитку: монографія/А.Є. Буряченко; ДВНЗ Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана. - К. : КНЕУ, 2013.-342с.
82. Худолій Л.М. Теорія фінансів: Навчально-методичний посібник. Київ. Вид-во Європейського університету.2003.167 с.
- 83.Фінансово-економічний механізм ефективного функціонування аграрних підприємств України. Монографія./За ред.д.є.н., проф. Л. М. Худолій. Київ. ЦП Компринт, 2017.266 с.
- 84 Фінанси: курс для фінансистів: навч. посібник/за ред. В. І.Оспіщева Київ.Знання.2008. 567 с.
85. Центральний банк та грошово-кредитна політика: підручник / А.М. Мороз, М. Ф. Пуховкіна, М. І. Савлук та ін.; за ред. А. М. Мороза, М. Ф. Пуховкіної. К.: КНЕУ, 2005. 556 с.
86. Шелудько В.М. Фінансовий ринок: підручник – 2-ге вид., стер. – К.: Знання, 2008.
87. Шірінян Л.В. Фінансове регулювання страхового ринку України: проблеми теорії та практики: монографія / Л.В. Шірінян - Київ: Видавництво «Центр учбової літератури, 2014 -458 с.
88. Шкарлет С.М., Дубина М.В., Тунік М.В. Розвиток системи контролінгу в управлінні страховими компаніями на ринку фінансових послуг України: монографія / С.М.Шкарлет, М.В.Дубина, М.В.Тунік - Чернігів: Черніг. Нац. Технол. Ун-т, 2016. – 320 с.